

Hukuk Devletini Savunabilen Kişi, Kurum, Baro Kaldı Mı?

Yazar: Mehmet Gün / 📅 12 Kasım 2025, Çarşamba / 🗳️ Oda: Siyaset

Türkiye Barolar Birliği (TBB) Başkanı Erinc Sağkan bir duruşma sonrası medyaya açıklama yaparken (Foto: TBB)

Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) Tayfun Kahraman hakkındaki ihlal kararına uymayan İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi heyetini, Türkiye Barolar Birliği (TBB), Hâkimler ve Savcılar Kurulu'na (HSK) şikâyet etmiş. “*Anayasanın açıkça yok sayılmasıdır*” dediği bu durumu gidermek için HSK'den “*soruşturma başlatıp görevden el çekirme tedbiri uygulamasını*” isteyen TBB Başkanı Erinc Sağkan'ın “[...] vereceği karar, HSK'nin anayasanın ve yargı sisteminin itibarını korumak konusundaki tavrını ortaya koyacaktır” sözleri ise bir ümitsizlik ifadesi.

2023'ün Tekrarı

İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, Ekim 2023'te de AYM'nin, Türkiye İşçi Partisi'nin seçilmiş Hatay Milletvekili Can Atalay hakkındaki “temel hakkın ihlali” kararının gereğini yerine getirmemiş, topu attığı Yargıtay 3. Ceza Dairesi de Aralık 2023'te AYM'nin ihlal kararına uymamaya karar vermiş, üstelik AYM üyelerini görevlerini ihlal etmekle suçlamıştı.

O zaman da TBB yönetimi, AYM'nin ihlal kararına uymayan İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi heyeti hakkında HSK'ye başvurmuş, disiplin soruşturması başlatılmasını ve görevden uzaklaştırılmalarını talep etmişti. HSK Başkanvekili'ni ziyaretleri sonrasında TBB Başkanı Sağkan, benzer bir basın

açıklaması yapmıştı. Fakat kanaat önderlerinin benzer eleştiriler getirmesine, Yargıtay Başkanının AYM kararlarına uyma gereğinin altını çizmesine karşın, mahkeme heyeti hakkında herhangi bir işlem yapılmamıştı.

AİHM'in Demirtaş Kararı Ne Olacak?

Geçtiğimiz hafta Türkiye'nin son itirazı da reddedilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) Selahattin Demirtaş hakkındaki ihlal kararının kesinleştiği açıklandı. AİHM'in kesinleşen kararına uyulacağı net değil. Bu konuda, bir yıldır kamuoyuna açık olarak seyreden son Kürt açılımı ya da diğer adıyla Terörsüz Türkiye ile ilgili denge ve gelişmelerin belirleyici olacağı konuşuluyor.

Siyasi Konularda Hukukun Üstünlüğü mü?

Üçü de siyasi nitelikli davalarda, ikisini AYM'nin birini de AİHM'in verdiği bu üç ihlal kararında gelinen durumun da gösterdiği üzere, özellikle siyasi konularda Türkiye'de açık bir hukukun üstünlüğü sorunu var.

Anayasa gereğince temel hakların ihlaline dair AİHM'in ve AYM'nin hak ihlali kararlarına herkesin uyması zorunlu. Mahkemelerin ihlal kararlarını tartışma veya uymama kararı vermeye yetkileri yok.

Fakat görevlerinin gereklerine, anayasa ile ilgili yasalara aykırı olarak, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi ve Yargıtay 3. Ceza Dairesi heyetlerinin "uymama" kararları verdikleri bir gerçek.

HSK Hâkimleri Soruşturur mu?

Anayasaya aykırı olarak AYM'nin ihlal kararına "uymama" kararı veren hâkimler, görevlerinin gereğini yerine getirmemiş durumdadır. Böyle bir durumda, anayasa "kanun önünde herkes eşittir" dediğine göre, hâkimler hakkında, davranışlarına uygun disiplin, soruşturma, suçlama ve sair yasal işlemlerin yapılması gerekir. Ancak bu işlemlerin yapılması ya da yapılmaması için karar ve izin vermeye HSK yetkili. HSK'nin kararları kesin, aleyhine bir başvuru yolu yok.

HSK'nin doğal başkanı Adalet Bakanı. Bakan olmaksızın HSK'nin soruşturma açması mümkün değil. Tek başına yürütmeyi teşkil ve temsil eden cumhurbaşkanının atadığı Adalet Bakanı'nın soruşturma açılmasına izin vermeyeceği de ortada.

Siyasi iktidarın hoşuna gitmeyen ihlal kararlarına uyduğu takdirde, HSK'nin mahkeme heyetini başka yerlere tayin ederek yaptırıma uğratabileceği de ortada.

Yargıtay Kendi Üyelerini Soruşturur mu?

AYM'nin ihlal kararına uymayarak seçilmiş Milletvekili Can Atalay'ın tutulduğu haptiden çıkarak milleti temsil görevini yapmasına engel olan Yargıtay 3. Ceza Dairesi üyelerinin soruşturulması, Yargıtay Başkanlar Kurulu'nun soruşturma izni vermesine bağlı. Ancak, uymama kararı vermeleri anayasal düzenimizi, özellikle hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü unsuru açısından ihlal eden üyeler hakkında soruşturma açılmış değil. Yargıtay Başkanlar Kurulu kendi üyelerini soruşturacak mı?

Kamuda ve Yargıda Layüsellik

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, bazı konuşmalarında hiçbir kişi ya da kurumun layüsel (hesap sorulamaz varlık) olmadığını söylemekte.

Fakat, en başta, istisnasız, herkese hesap sorarak ülkemizde layüsellığı önlemesi gereken hâkimler - soruşturma izni verilmemesi sebebiyle- fiiliyatta layüsel, yani “hesap sorulamaz” durumdalar.

Üstelik fiilî layüsellik devletimizin üst düzey yöneticilerine tam anlamıyla hâkim. Anayasanın 105’inci ve 106’ncı maddelerinde, soruşturma teklif etmek için yüzde 50+1 (301 milletvekili), Yüce Divan’a sevk için 3/5 (400 milletvekili) arayan, gerçekleşmesi mümkün olmayan ağır nisaplar nedeniyle cumhurbaşkanı ve bakanlara hesap sorulması fiiliyatta asla mümkün değil. Bu yönetici kesimin soruşturma izni vermesine tâbî diğer üst düzey kamu görevlilerine de hesap sorulması fiiliyatta mümkün değil.

Türkiye’de yargıda ve kamuda üst düzey tüm yöneticilere ve bir kısım kamusal mesleklere fiiliyatta layüsellik hâkim. Bu sebeple hukukun üstünlüğünde kamu kesiminden kaynaklanan adeta devasa bir karadelik mevcut.

Hukukun Üstünlüğünde Çifte Sorun

AYM’nin ve AİHM’in hak ihlali kararlarına uyulmaması, ülkemizin demokrasi ve hukuk devletinden uzaklaştığı, anarşik bir durum olduğu gibi bir izlenim veriyor. Bu da dış yatırımlara ve finansmana ihtiyaç duyan ekonomimizi olumsuz etkiliyor, kendi girişimcilerimiz bile dış pazarlara giderek oralarda daha çok yatırım yapıyor.

Ülkemizde hukukun üstünlüğünün iki katmanlı olarak ihlali ile karşı karşıyayız. Birinci katman, yargı görevlilerinin bile AYM kararlarına uymayarak hukukun üstünlüğünü sağlama görevlerini aksatması. İkinci katman ise görevlerini ihlal eden hâkimler hakkında anayasa ve yasaların gerektirdiği soruşturmaların açılmaması.

Baroların Aslî Görevi Hukukun Üstünlüğü

Hukukun üstünlüğünü savunma konusunda en başta gelen meslek ve kurum, avukatlar, barolar ve TBB’dir. Kendi bağımsız meslek kuruluşlarına sahip olmayan, HSK vasıtasıyla yürütmeye bağımlı bulunan hâkimler ve savcılardan farklı olarak avukatlar ve barolar, yürütmeden görece otonom, idari bağımsızlığa sahiptirler. Kendi gelirlerini kazanmaları, halkla yakın ilişki içinde olmaları, halkı devlete ve kamu görevlilerine karşı savunmaları nedeniyle güçlü toplumsal meşruiyete de sahip olan avukatlar ve barolar hukukun üstünlüğünü savunabilecek en güçlü meslek grubudur.

Yürütme Karşısında Güçsüz Barolar

HSK başvurusu, TBB’nin demokratik meşruiyetinin ve Avukatlık Kanunu m. 76’daki “hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak” görevinin gereğini yerine getirmekten uzak. TBB’nin, HSK’ye şikayetini ciddiye almayı gerektiren ne bir gücü ne de bir faaliyeti var.

Hukukun üstünlüğünü savunma aslî görevlerini yerine getirebilmek için öncelikle avukatlık mesleğinin kendi iç yapısal sorunlarını tespit edip köklü çözümler üretmesi gereken barolar ve TBB rehavete kapılmış ve adeta salon hukukçularına dönüşmüş durumdalar.

Ülkenin ihtiyacına ve gelecek plan ve öngörülerine uygun nitelik ve nicelikte avukat yetiştirmeye odaklanmaları gerekirken, barolar, avukatlık mesleğine kabul edilecek olan hukuk fakültesi mezunlarının sayısını azaltmakta başarılı oldular.

Bir yandan yeterli katma değer üretmedikleri halde fakir kesimin adalete erişimini kısıtlama pahasına avukatların gelirini artırmak için asgari ücretlerini yükseltmek, diğer yandan oy deposu görülen düşük gelirli genç avukatlara gelir akışı sağlamak için Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) zorunlu müdafilik ücretleri pazarlığı yaparken barolar ve TBB, yürütmenin dümen suyuna girdi.

TBB, Barolar ve Avukatlara Çağrı

TBB'nin, baroların ve avukatların asli görevleri "hukukun üstünlüğünü savunmak" ve meşruiyetlerinin temeli olan bu görevi layıkıyla yapmakta başarılı olmaları için öncelikle kendi yapısal sorunlarını çözmeleri, mesleki ve kurumsal olarak güçlenmeleri şarttır.

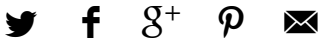
Yapısal olarak 81 ilde, irili ufaklı 81 tane baro olması mantıklı değildir. İşlevlerini en iyi şekilde yerine getirecek, mesleki güçlerini ortaya çıkaracak şekilde, bölge mahkemelerine paralel olarak örgütlenip yapılanmaları gerekir. Çağdışı delegelek sistemini kaldırmaları, il baroları, bölge baro birlikleri ve TBB seviyesinde, başkanların avukatları temsil gücünü artırmaları, fakat yönetim kurulları vasıtasıyla etkin olarak denetleyerek tahkim etmeleri şart.

Baroların Sözü Ne Zaman Dinlenir

Mesleği geliştirme ve dayanışmayı güçlendirme çalışmalarını ayağa götürmeleri, ancak mesleğe kabul, disiplin ve çıkarma işlerini merkezileştirmeleri zorunlu. Adalet Bakanlığı'nı avukatlarla ilgili kararlar sürecinden çıkarmaları, meslekten siyasetin etkisini silmeleri için zaruri.

Ancak kurumsal ve meslekî olarak güçlenirlerse avukatlar, barolar ve TBB, hukukun üstünlüğünü etkili ve güçlü olarak savunabilirler. TBB'nin sözü ancak o zaman dinlenir.

Eğer avukatlar ve barolar da aslî görevlerini yapamaz, hukukun üstünlüğünü etkin olarak savunamaz ise iki bin yılı aşan devlet geleneğimizde kökleştirdiğimiz hukukun üstünlüğü ilkesinin üzerinin çizilmesini hep birlikte hicap duyarak izleriz.

Haberler arşivinde arama yapın... |

Siyaset

Ekonomi

Hafıza Kartı